

Sosiaali- ja terveyslautakunta § 75
Kaupunginhallitus § 227

06.10.2015
04.11.2015

Valtuustoaloite ilmaisen ehkäisyn järjestämisestä Kauniaisissa

295/06.01.00/2015, 150/00.02.00/2015

SOTE 06.10.2015 § 75

Lisätiedot:

ylilääkäri Pia Höglund, puh. 09 5056491
etunimi.sukunimi@kauniainen.fi

Valtuutetut Tapani Jääskeläinen ja Margit Peltomäki ovat 8.6.2015 päivätyssä aloitteessaan nostaneet esille tarpeen mahdollistaa kaikille kauniaislaisille ilmainen ehkäisy 21 ikävuoteen saakka. Aloitteessaan he nostavat esille suosituksen olevan osa arkikäytänteitä jo useassa maamme kaupungissa.

Taustatietoa

Seksuaaliterveyden edistämisestä säädetään muun muassa terveydenhuoltolaissa, tartuntatautilaissa, laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista ja asetuksessa koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon palveluista. Terveydenhuoltolaki säätelee ja ohjaa alueiden ehkäisyneuvontaa ja laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakasmaksuista seksuaali- ja lisääntymisterveyspalvelujen maksutonta järjestämistä. Lisäksi kättilön, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan aloittamasta hormonaalisesta ehkäisystä ja lääkärin määräämien ehkäisyvalmistereseptien uusimisesta säädelään lailla terveydenhuollon ammattihenkilöistä, oireenmukaista hoitoa ja rajattua lääkkeen määräämistä koskevilla säädöksillä sekä sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella lääkkeen määräämisestä.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelma 2014–2020 sisältää suosituksen, jonka mukaan kuntien tai kuntayhtymien tulisi tarjota muun seksuaaliterveyttä edistävän toiminnan ohella alle 20-vuotiaille heidän valitsemansa ehkäisy maksutta. Muut nuorten seksuaaliterveyttä edistävät palvelut ovat mm. sukupuolitautilien ehkäisy, seksuaalineuvonta ja väkivallan ehkäisy.

Nykytilanne

Kauniaisissa ei ole erillistä ehkäisyneuvolaa, vaan palvelu oli liitetty äitiysneuvolatoimintaan. Erillisiä nuorisovastaanottoja ei myöskään ole, mutta nuorille on tarjottu ehkäisyneuvontaa koulu- ja opiskelijaterveydenhuollon kautta. Tällä hetkellä äitiys- ja ehkäisyneuvolassa nuoria ehkäisyasiakkaita on noin 40/vuosi, yläkouluissa ja lukioissa n. 80–90/vuosi ja opiskelijaterveydenhuollossa 10–20/vuosi, ts. vuositasolla ehkäisyn aloituksia on noin 130. Kauniaisissa opiskelee ammatillisissa oppilaitoksissa ja opistoissa vuosittain lähes 1000 opiskelijaterveydenhuollon asiakasta.

Valtaosalla ehkäisyasiakkaista ehkäisy aloitetaan terveydenhoitajan haas-

tattelun jälkeen hormonaalisella suun kautta otettavalla ehkäisyvalmisteella, ns. pilleriehkäisyllä. Tarvittaessa asiakas ohjataan jo ennen ehkäisyn aloittamista lääkärin vastaanotolle, mutta joka tapauksessa noin kolmen kuukauden kuluttua pilleriehkäisyn aloittamisesta. Äitiysneuvolan vastaanotolla on mahdollista asentaa kierukka ja siellä on valmius myös ehkäisykapselien asennukseen. Suositusten mukaan kouluterveydenhuollossa tulisi olla mahdollisuus antaa nuorille tarvittaessa maksuttomia kondomeja sekä jälkiehkäisyypakkauksia. Kauniaisissa yläasteella ja lukiossa terveydenhoitajat jakavat kondomeja tarvitseville, mutta jälkiehkäisyä ei järjestetä koulujen kautta vaan oppilaat hakevat jälkiehkäisyypakkaukset apteekista.

Tällä hetkellä kunta maksaa ilmaisen ehkäisyn 6 kuukauden ajan

- alle 20-vuotiaille nuorille
- kaikenikäisille naisille synnytyksen tai raskaudenkeskeytyksen jälkeen.

Kustannuksia näistä palveluista tulee ehkäisyvälineiden osalta noin 50–60 euroa/aloitus/ asiakas, kierukka- ja kapseliehkäisyssä jonkin verran enemmän. Jälkimmäisessä asiakasryhmässä myös lääkärin vastaanottokulut ovat tavanomaista suurempia toimenpiteiden edellyttämän tarvikkeiden, tilojen ja osaamisvaatimuksien takia.

Alle 25-vuotiaiden nuorten raskaudenkeskeytyksiä Kauniaisissa on verrattain vähän, 9,9/1000 (vuonna 2013), kun koko maan ja Uudenmaan vastaavat luvut ovat 14,1 ja 14,8/1000.

Yhteenveto

- Ilmaisen ehkäisyn tarjoaminen kaikille alle 21-vuotiaille on linjassa mm. valtakunnallisen Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen Edistä, ehkäise, vaikuta - Seksuaali- ja lisääntymisterveyden toimintaohjelman 2014–2020 suosituksien kanssa.
- Kehitettäessä ehkäisypalveluja on samanaikaisesti syytä huomioida neuvonnan integrointi kokonaisvaltaiseen seksuaaliterveyden edistämistyöhön, johon sisältyy varsinaisen raskauden ehkäisyn lisäksi mm. seksitautien ehkäisyä, seksuaalineuvontaa ja seksuaalisuutta loukkaavan väkivallan ehkäisytyötä.
- Luotettavien tiedonlähteiden hyödyntäminen seksuaaliterveyteen liitetyissä kysymyksissä ja tiedotus ajantasaisista palveluista mm. verkkoviestinnän keinoin lisää tietoisuutta ja alentaa palvelujen piiriin haantumisen kynnyksiä.
- Perhesuunnittelupalveluja tulisi kehittää siten, että myös miehet voisivat luontevasti tulla vastaanotolle perhesuunnittelu- ja seksuaaliterveysasioissa.
- Resurssikysymysten osalta tulee mahdollisesti selvittää työnjakokysymykset lääkärin ja terveydenhoitajan työssä, erityisesti mikäli kierukkaehkäisyn käyttäjien määrä lisääntyy. Lainsäädäntö ei määrittele

lääkärin, kättilön, sairaanhoitajan tai terveydenhoitajan välistä työjako-
koa kierukoiden asettamisessa. Osaaminen saadaan koulutuksessa
ja työnjakoa ammattiryhmien välillä voidaan kehittää terveydenhuol-
lon ammattihenkilölainsäädännön pohjalta. Myös hormonaalisen eh-
käisyn aloittamisen lisäksi hoitaja voi huolehtia merkittävästä osasta
terveen naisen seurantakäyntejä.

Sosiaali- ja terveystoimintajohtaja:

Lautakunta päättää:

- merkitä selostusosan tiedoksi ja ehdottaa KH:lle, että se esittää edelleen
KV:lle selostusosan vastauksena 8.6.2015 jätettyyn valtuustoaloitteeseen.

- laajentaa ilmaisen ehkäisyn tarjoamisen koskemaan alle 21-vuotiaita
Kauniaisten terveydenhuollon asiakkaita.

Päätös:

Lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

KH 04.11.2015 § 227

KJ:

KH toteaa, että sosiaali- ja terveystoimintalautakunta on päättänyt laajentaa ilmai-
sen raskauden ehkäisyn koskemaan alle 21 -vuotiaita terveydenhuollon
asiakkaita ja päättää saattaa KV:lle esittelyn mukaisen selostuksen vas-
tauksena valt. Jääskeläisen ym. valtuustoaloitteeseen.

.....

Esittelijä lisäsi päätösehdotukseen virkkeen aloitteen toteamisesta loppuun
käsitellyksi.

Päätös:

KH totesi, että sosiaali- ja terveystoimintalautakunta on päättänyt laajentaa ilmai-
sen raskauden ehkäisyn koskemaan alle 21 -vuotiaita terveydenhuollon
asiakkaita ja päätti saattaa KV:lle esittelyn mukaisen selostuksen vastauk-
sena valt. Jääskeläisen ym. valtuustoaloitteeseen sekä esittää, että KV to-
teaa aloitteen loppuun käsitellyksi.